

ARCHEOLOGICKÝ ÚSTAV AKADEMIE VĚD ČESKÉ REPUBLIKY V BRNĚ

PŘEHLED VÝZKUMŮ

50

Brno 2009

PŘEHLED VÝZKUMŮ

Recenzovaný časopis
Peer-reviewed journal

Ročník 50
Volume 50

Číslo 1–2
Issue 1–2

Předseda redakční rady
Head of editorial board

Pavel Kouřil

Redakční rada
Editorial Board

Herwig Friesinger, Václav Furmánek, Janusz K. Kozłowski,
Alexander Ruttka, Jiří A. Svoboda, Jaroslav Tejral, Ladislav Veliačik

Odpovědný redaktor
Editor in chief

Petr Škrdla

Výkonná redakce
Assistant Editors

Soňa Klanicová, Marián Mazuch, Ladislav Nejman, Olga Lečbychová,
Rudolf Procházka, Stanislav Stuchlík, Lubomír Šebela

Technická redakce, sazba
Technical Editors, typography

Pavel Jansa, Ondřej Mlejnek

Software
Software

Spencer Kimball, Peter Mattis, GIMP Development Team 2008: GNU
Image Manipulation Program, 2.6.1
GRASS Development Team 2008: Geographic Resources Analysis
Support System, 6.3.0
Kolektiv autorů 2008: Inkscape, 0.46
Kolektiv autorů 2005: L^AT_EX 2_ε

Fotografie na obálce
Cover Photography

Fotografie levalloiského hrotu nalezeného při výzkumu paleolitické lo-
kality Tvarožná-Za školou. Srov. studii P. Škrdly a kol. obr. 5:1. Foto
J. Špaček.

*A foto of the Levallois point found in the Paleolithic site Tvarožná-
Za školou. See the study of P. Škrdla et. al. Fig. 5:1. Photo by J. Špaček.*

Adresa redakce
Address

Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i.
Královopolská 147
612 00 Brno
E-mail: pv@iabrno.cz

Webové stránky s pokyny pro autory: <http://www.iabrno.cz/pv>

ISSN 1211-7250

MK ČR E 18648

Vydáno v Brně roku 2009

Copyright ©2009 Archeologický ústav AV ČR, Brno, v. v. i. and the authors.

Obr. 7: Hulín. „Višňovce“. Výřez celkového plánu s půdorysy domů LnK a MMK. Fig. 7: Hulín 1, „Višňovce“. Ausschnitt aus dem Übersichtsplan mit den Hausgrundrisse der LBK und MBK.

V návaznosti na výsledky měření provedené v předchozích letech (Milo, Kazdová, v tisku) se uskutečnila další fáze geofyzikální prospekce lokality na ploše o rozloze 24 000 m². Realizace terénního výzkumu a jeho další zpracování je hrazeno z výzkumného záměru MSM 0021622427.

Martin Kuča, Eliška Kazdová, Klára Šabatová

Literatura

- Kazdová, E. 2007: Ke 40. výročí zahájení výzkumu v Těšetících-Kyjovicích na Znojemsku. Některé výsledky výzkumu a studia neolitického osídlení. In: E. Kazdová, V. Podborský (eds.): *Studium sociálních a duchovních struktur pravěku*. Brno, 39–54.
- Kazdová, E., Šabatová, K. 2008: Výjimečná nálezová situace s neolitickými plastikami střelického typu z Těšetice-Kyjovic – „Suten“. *Pravěk NŘ* 17, 2007, 27–40.
- Milo, P., Kazdová, E. v tisku: Geofyzikální prospekce na lokalitě Těšetice-Kyjovice „Suty“. In: Cheben, I. (ed.): *Otázky neolitu a eneolitu našich krajín 2007*. Nitra, v tisku.

Resumé

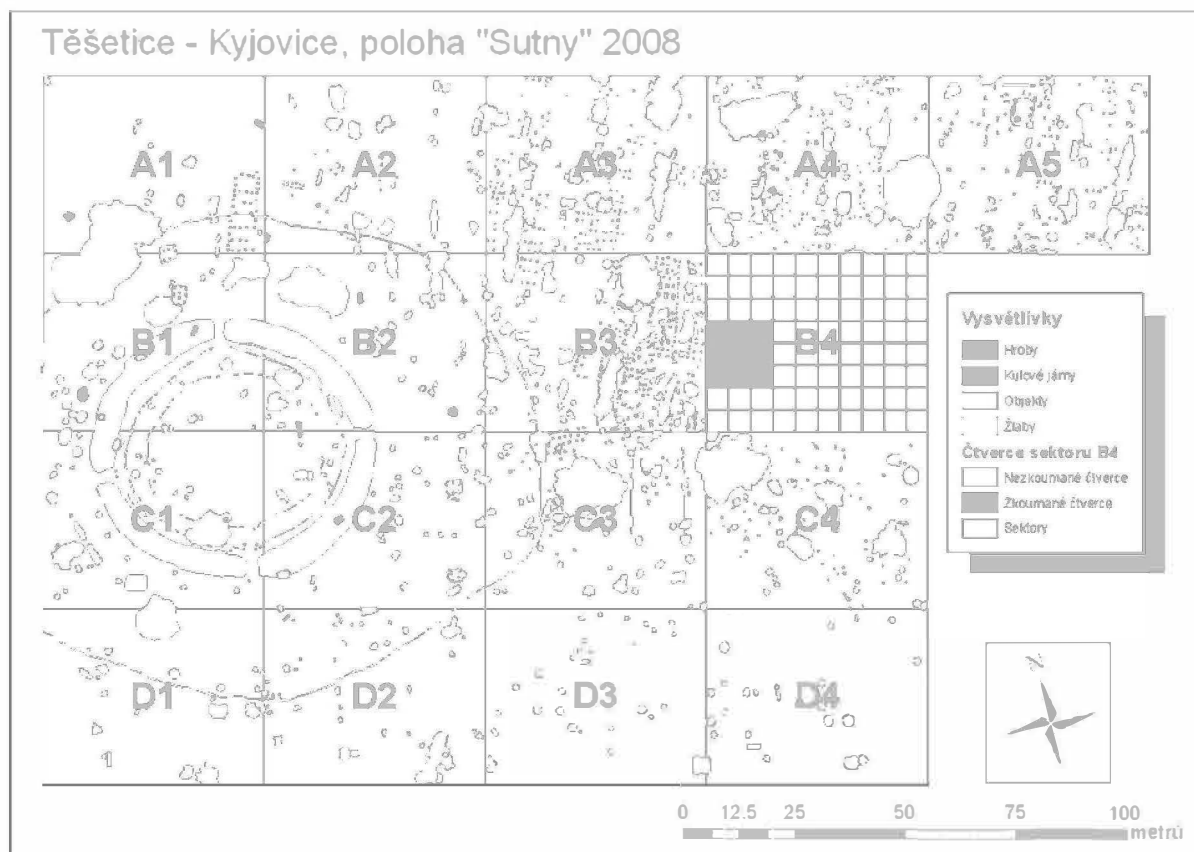
Kyjovice (Znojmo Dist.). „Suty“. Neolithic. LBK, Lengyel Culture. Settlement. Systematic research.

LHÁNICE (OKR. TŘEBÍČ)

„Kopaniny“. Neolit (MMK). Sídliště. Povrchový průzkum.

Na podzim roku 2008 byla v extravilánu Lhánic objevena nová sídlištní lokalita pravěkého stáří. Místo nálezu leží na poli 600 m jižně od Lhánic na východním svahu výrazného návrší „Kopaniny“ (362,9 m), nadmořská výška lokality se pohybuje mezi 347–354 m. V nevelké vzdálenosti od sídliště protéká v zahloubeném údolí řeka Jihlava s přítokem Mohelníčkou. Podloží zde tvoří svahové hlíny a horniny krystalinika. V severní části lokality vystupují zvětraliny serpentinitů s konkréciemi a úlomky křemičitých hmot typu chalcedon, které mohly být využívány jako surovina štipané industrie. Povrchovým průzkumem se na ploše asi 150 × 200 m zjistily zlomky keramických střepů a štipaná industrie, které někdy tvořily koncentrace nálezů ukazující nejspíše na místa zahloubených objektů.

Kolekce štipaných artefaktů ze 4 sběrů dosáhla počtu 77 ks. Ze surovin dominuje rohovec typu Krumlovský les (83 %), jiné suroviny jsou zastoupeny jen výjimečně. Mírně převažuje jemnější varieta KL II (55 %) nad šedomodravou zrnitější variétou KL I (42 %), ojedinělá je tmavě šedá varieta KL III. Zdroje rohovce jsou vzdáleny asi 14 km vzdušnou čarou směrem k jihovýchodu. Celkem 4 kusy – včetně sporných (rohovec typu KL II–SGS) – je

Obr. 8: Kyjovice (okr. Znojmo). Plán výzkumu. Fig. 8: Kyjovice (okr. Znojmo): The excavation plan.

zastoupen silicit glacienních sedimentů (SGS) transportovaný na lokalitu z oblasti Slezska. Byly z něj zhotoveny menší úštěpy a jeden plošně retušovaný artefakt. Dva kousky křišťálu nenesou výraznější stopy po opracování, byly však na lokalitu doneseny pravěkým člověkem. Primární výskyty křišťálu jsou jednak v oblasti povodí říčky Brtnice, jednak v okolních vltávinonosných sedimentech. Dva úštěpy z medově žlutavého a bílého křídového spongolitu byly určeny v imerzní kapalině pod mikroskopem a byly rozpoznány charakteristické jehlice hub. Spongolit pochází z primárních zdrojů ve vzdálenosti asi 50 km daleko od sídliště. Provenience moravského jurského rohovce (2 ks) není přesně známa. Dva přepálené silicity doplňují celou kolekci kamenných artefaktů. Z technologického hlediska dominují v souboru polotovary, hlavně úštěpy. Několik z větší části vytěžených jader (10 %) s negativy po úštěpech i čepelích dokládá skutečnost, že sídliště bylo pravidelně zásobováno surovinou. Jedno jádro bylo druhotně využito jako otloukač. Po výrobě zůstalo větší množství dále nevyužitého odpadu (25 %) a reparaci dokazuje tableta odražená z podstavy čepelového jádra. Z nástrojů se objevila pouze čepel se srpovým leskem, větší kortikální úštěp se srumou retuší, příčnými retušemi osekáný miniaturní geometrický tvar a zejména přepálený plošně retušovaný segment složeného nástroje vyrobený ze SGS, který je eneolitického stáří (KZP?) a ukazuje na vícenásobné osídlení lokality.

Méně početné byly zlomky keramických nádob. Šlo o střepy vyrobené z keramického těsta s výraznou příměsí písčitého osřiva (zrnka živců a křemene) a s vyhlazova-

ným povrchem. Výpal nádob proběhl častěji v redukčním prostředí a zbarvil střepy do sedočerné barvy. Z tvarů nádob se podařilo identifikovat kónické misky s jednoduše tvarovaným okrajem a se zahroceným okrajem, dva zlomky pocházející zřejmě ze spodní části puten s odloženými rohatými (?) uchy. Vzhledem k agresivnímu prostředí jsou střepy silně zvětralé a některé se nejspíše zcela rozložily, kosterní pozůstatky se pak nezachovaly žádné.

Výše uvedené nálezy doplňuje zlomek polotovaru zelené břidlice typu Želešice a hrudka mazanice. Zajímavým nálezem je valounek černého lesklého rohovce, který vzhledem k absenci štěrků na lokalitě mohl být pravěkým člověkem donesen. Podle přítomnosti křišťálu a zelené břidlice typu Želešice a také podle písčitého osřiva, tvarů keramiky a pozice lokality patří osídlení s největší pravděpodobností do mladšího neolitu–raného eneolitu, do kultury s moravskou malovanou keramikou (MMK). Mimo to se však zjistily také stopy pobytu člověka v eneolitu (KZP?).

Nově objevené sídliště doplnilo hustou síť neolitického osídlení okolo Lhánic. Na katastru obce jde již o páté sídliště kultury s moravskou malovanou keramikou, nejbližší lokality mladšího stupně uvedené kultury jsou vzdálené jen několik set metrů odtud v trati „Kolonie“ (sídlíště 600 m daleko – rkp. NZ č. 199-07 uložené v MV Jihlava) a „Hrádek“. Toto výšinné sídliště leží ve vzdálenosti pouze 400 m (Skutil 1947, 35). Také v trati „Polánka“, ležící v severním sousedství nově zjištěné lokality, se objevily „pazourkové“ úštěpy z neolitu či eneolitu (Košťarčík *et al.* 1986, 211).

Jitka Knotková, Milan Vokáč

Literatura

Košťuřík, P., Kovárník, J., Měřínský, Z., Oliva, M. 1986: Pravěk Třebíčska, Brno.

Skučil, J. 1947: Z nejdávější minulosti Náměstí ska nad Oslavou, Ročenka Musejního spolku v Ivančicích, 13–54.

Resumé

Lhánice (Třebíč Dist.). Neolithic. MPW. Settlement. Surface research.

LOŠTICE (OKR. ŠUMPERK)

Náměstí Míru, LnK, Sídliště, Záchranný výzkum.

Záchranný archeologický výzkum v Lošticích na náměstí Míru vyvolala rekonstrukce silnice třetí třídy, která vede přes centrum Loštic. Tento výzkum probíhal během května a června roku 2008. Identifikace lokality je možná na mapovém listu ZM ČR 1 : 10 000, list 14-43-19; Z : 460–J : 32; Z : 461–J : 31; Z : 458–J : 26; Z : 462–J : 25; Z : 458–J : 24. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

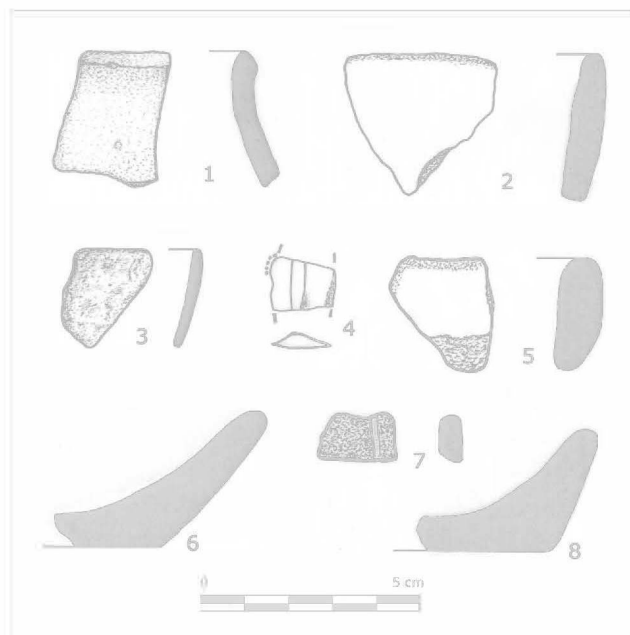
Během archeologického výzkumu bylo prozkoumáno celkem 62 zahloubených objektů. Zkoumané objekty pocházejí z několika období pravěku, převažují však sídlištní objekty z období kultury s lineární keramikou. Dva malé objekty náleží do období jordanovské kultury, jeden objekt lze datovat do období kultury lužických popelnicových polí a devět objektů lze datovat do období středověku a novověku. Získaný movitý materiál z tohoto výzkumu je ve stadiu laboratorního zpracování, proto není možné přesněji určit počet objektů pocházejících z jednotlivých období.

Během září roku 2008 proběhl na náměstí Míru v Lošticích další záchranný výzkum, který byl zapříčiněn revitalizací tohoto náměstí. Identifikace lokality je možná na mapovém listu ZM ČR (M 1 : 10 000) číslo 14-46-19; Z : 464–J : 24; Z : 464–J : 22; Z : 457–J : 24. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry. Během tohoto výzkumu bylo prozkoumáno 60 zahloubených sídlištních objektů. Většinu prozkoumaných objektů lze datovat do období kultury s lineární keramikou. Revitalizace náměstí Míru bude probíhat i v roce 2009, kdy bude také tento výzkum pokračovat.

Keramické zlomky pocházející z období neolitu nalezené při obou výzkumech obsahují větší množství grafitu (tuhy). Přírodní výchozy této suroviny se nacházejí v okolí Loštic a byly využity například i ve středověku při výrobě místní proslavené loštické keramiky. Drobné hrušky grafitu byly zaznamenány i v zásypu některých sídlištních jam.

Jakub Vrána, Marek Kalábek

Resumé

Obr. 9: Loštice: Výběr pravěké keramiky. Fig. 9: Loštice: Auswahl der Keramik.

Loštice (Bez. Šumperk). Platz Mír. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

LOŠTICE (OKR. ŠUMPERK)

Hradská ulice, LnK, Sídliště, Záchranný výzkum.

Ve dnech 7.11.–21. 11. roku 2008 proběhl záchranný výzkum základových pasů budoucí přístavby kulturního domu v Lošticích. Identifikace lokality na mapě ZM ČR (M 1 : 10 000)–číslo listu 14-43-19; Z : 459–J : 19; Z : 460–J : 19; Z : 457–J : 13; Z : 456–J : 13. Vzdálenosti jsou uvedeny v milimetrech od západní (Z) a jižní (J) sekční čáry.

Během výzkumu bylo prozkoumáno celkem 13 zahloubených objektů. Většina objektů byla prozkoumána jen zčásti. Tři sídlištní objekty lze na základě keramického materiálu z jejich zásypu datovat do období kultury s lineární keramikou (obr.10). Bohužel pro absenci keramických zlomků nelze 6 objektů datovat ani rámcově.

Jakub Vrána

Resumé

Loštice (Bez. Šumperk). Hradská Straže. LBK. Siedlung. Rettungsgrabung.

MALHOSTOVICE (K. Ú. NUZIŘOV, OKR. BRNO-VENKOV)

„Rybníčky“. LnK, MMK. Sídliště. Záchranný výzkum.

V říjnu roku 2008 uskutečnili pracovníci ÚAPP Brno, v. v. i., záchranný archeologický výzkum v polní trati „Rybníčky“ v souvislosti se zpevňováním zdejších polních cest. Dosud neznámá lokalita (srov. Podborský 2001)